

İLKÖĞRETİM OKULLARININ İKİNCİ KADEME (6. 7. 8.) SINIFLARINDA OKUTULAN MÜZİK DERSLERİNDE YAPILAN DÜZENLİ ÇALGI ve SES EĞİTİMİ UYGULAMALARININ, ÖĞRENCİLERİN MÜZİĞE İLİŞKİN BİLİŞSEL, DUYUŞSAL, DAVRANIŞLARI, MÜZİK YAŞANTISI ve BENLİK SAYGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

**Dr. Şafak TUNALIOĞLU, Türkan Sabancı
Görme Engelliler İlköğretim Okulu ve İş Okulu**

1. Giriş

Bu çalışmada, ilköğretim ikinci kademe okullarındaki müzik derslerinde uygulanan düzenli ses ve çalgı eğitimi uygulamalarının, öğrencinin, müziksel bilgisi, tutumu, müzik yaşantısı ve benlik saygısı düzeyleri üzerindeki etkilerinin, ne boyutta olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bir Müziksel Bilgi Testi, Müziksel Tutum Ölçeği, Müzik Yaşantısı Anketi ve Benlik Saygısı testi geliştirilmiştir. Bu testler sekiz ay süresince çalgı eğitimi uygulanan deney ve ses eğitimi uygulanan kontrol gruplarına çalışmanın öncesinde ve sonrasında uygulanmış, elde edilen sonuçlar bilimsel istatistik yöntemler kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Araştırma “öntest sontest gruplu kontrol model” çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. “Öntest – sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır.

2. Yöntem

2.1. Örneklem

Yapılan bu araştırma deneysel bir nitelik taşıdığı için, çalışma grubunun belirlenmesi aşamasında, çok fazla sayıda deneye gerek yoktur. Bu nedenle, sadece bir okulun belirlenmesi ve grupların bu okuldan oluşturulması, yeterli olmuştur. Belirlenen okulda bulunan iki 25’er kişilik sekizinci sınıf grubu, deneysel çalışmanın gerçekleştirileceği deney ve kontrol grupları olarak seçilmiştir. Deneysel çalışmanın doğru gerçekleştirilebilmesi için, bu iki sekizinci sınıfın, her yönden birbiriyle eşit özelliklere sahip iki grup olması gerekmektedir. Yapılan ön testler sonucunda, deney ve kontrol gruplarının, araştırmanın bağımlı değişkenleri açısından birbirine eşit olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, dört ölçme aracı kullanılmıştır bunlar: 1. Öğrencinin müziksel bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan “Müziksel Bilgi Testi” 2. Öğrencinin müziksel tutum düzeyini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan “Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği”, 3. Öğrencinin müzik yaşantısının şeklini belirlemek amacıyla hazırlanan “Müziksel Yaşantı Anketi” 4. Öğrencinin benlik saygısı düzeyinin belirlenmesi için ise “Wifam Öz Güven Testi” olarak sıralanabilir. Bu ölçme araçları üzerinde kısaca duracak olursak;

Araştırmada kullanılmak üzere, çoktan seçmeli test sorularından oluşan, bir müziksel bilgi testi geliştirilmiştir. Test, 38 sorudan oluşmaktadır. Soruların cevapları, dört şıklı olarak hazırlanmıştır. Bilgi testinin genel kapsamının ve soruların belirlenmesinde, ilköğretim okulları ikinci kademe Müzik Dersi Eğitim Programı temel alınmıştır. Bilgi Testinde, müzik dersinin bilişsel hedefleri doğrultusunda, öğrenme sürecinin temel aşamaları olan algılama, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek üzere, bu öğrenme aşamalarını hedef alan test soruları oluşturulmuştur.

Araştırmada, öğrencilerin müziksel tutum düzeyini ölçmek amacıyla oluşturulan tutum ölçeği, dört basamaklı Likert sistemi doğrultusunda hazırlanmıştır. Test 15’i olumsuz 40’ı olumlu uçlu toplam 55 maddeden oluşmaktadır. Her maddede öğrenciye, müziksel tutumlara yönelik bir eylem, fikir, düşünce veya duygu cümlesi verilmiş ve öğrenciden, bu cümleye ne derecede katıldığını belirtmesi istenmiştir.

Müzik Yaşantısı Anketi, öğrencinin müziksel yaşantı şeklinin ortaya konması amacıyla hazırlanmıştır. Anketin oluşturulması çalışmalarında ilk olarak, müziksel yaşantıyı belirleyen günlük etkinliklerin neler olduğunun bir listesi çıkarılmıştır. Anketteki sorular, belirlenen bu liste doğrultusunda oluşturulmuştur. Yapılan listede, öğrencinin müzik yaşantısı içerisinde uygulayabileceği olası tüm müziksel davranışlarına tam olarak yer verilmesine ve eksik yön bırakılmamasına, büyük önem verilmiştir.

(Kendim Hakkında Düşüncelerim) diye de adlandırılan benlik saygısı testi, öğrencilerin kendilerine (özüne) ilişkin düşünce duygu ve tutumlarını değerlendirmeyi amaçlar (Soner 1995) Wifam Öz Güven Testi, seksen maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin her biri, öğrencinin öz güveniyle ilgili bir cümleyi dile getirmekte ve bu cümleye öğrencinin katılıp katılmadığı sorulmaktadır. Benlik saygısı konusu, araştırmacının uzmanlık alanı dışında kaldığı için, tez çalışması içerisinde, bu konuya yönelik ölçme aracı geliştirilmemiş, varolan ölçme araçlarından bir tanesi araştırma için seçilmiştir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Bu aşamada, her değişkene ait deney ve kontrol gruplarından elde edilen ön ve son test sonuçları, ilişkili grup “t” testine tabi tutulmuştur. Bu test yardımıyla, uygulanan sekiz aylık eğitim sonucunda, deney ve kontrol gruplarının, araştırmanın bağımlı değişkenleri açısından, nasıl bir gelişme gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu işlem sonucunda, bağımlı değişkenlerin her birinden elde edilen gelişme dereceleri, birbirleriyle karşılaştırılarak, deney ve kontrol gruplarından hangisinin, bu bağımlı değişkenler açısından, daha fazla gelişme gösterdiği belirlenmiştir.

Bunun yanında, araştırmanın ele aldığı bağımlı değişkenler açısından, deney ve kontrol gruplarının vardıkları son düzeyi belirlemek amacı doğrultusunda, son test uygulamaları üzerinde ilişkisiz Grup “t” testi tekniği kullanılmış ve tek yönlü sınaama gerçekleştirilmiştir. Böylece, deney ve kontrol gruplarının, ele alınan değişken yönünden vardıkları son düzey belirlenmiş ve hangi grubun, deney sonunda daha yüksek düzeye ulaştığı saptanmıştır.

Sonuç olarak, araştırmada kullanılan ses ve çalgı eğitimi öğretim yöntemlerinden hangisinin, müzik eğitiminde, araştırmacının bağımlı değişkenleri olan müziksel bilgi, müziksel tutum, müzik yaşantısı ve benlik saygısı açısından, daha verimli sonuçlar ortaya koyduğu; genel değerlendirmede hangi öğretim yönteminin, öğrenciye daha yararlı olduğu ve müzik öğretim programındaki hedeflere öğrenciyi daha çok yaklaştırdığı, belirlenmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Müziksel Bilgi Gelişimine Yönelik Bulgular

Bu bölümde amaç, deney öncesi ve sonrası yapılan bilgi testlerinden elde edilen sonuçlar yardımıyla, sekiz ay sonunda, hangi grubun müziksel bilgi yönünden daha fazla ilerleme gösterdiğini ortaya çıkarmaktır. Böylece, çalgı eğitimi ve ses eğitimi uygulamalarından hangisinin, öğrenciyi, müziksel bilgi yönünden, daha üst düzeylere taşıdığı sorusuna cevap bulunmuş olacaktır.

Tablo 1: Deney Grubu Ön-Son Test Müziksel Bilgi Testi Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. Hata	SS	r	P	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Bilgi deney 1	25	6.6800	,6946	3.4728	,804	p<,01	24	-3.303	p<0.01
Bilgi deney 2	25	23.8400	1,1686	5.8429					

Deney grubunun Müzik Bilgi Testi ön-son test sonuçlarına göre yapılan ilişkili grup “t” testinde, istatistiksel açıdan ,01 düzeyinde anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Deney grubunun müzik bilgi puanları, son test lehine anlamlı düzeyde artış göstermiştir. Bu sonuç, uygulanan çalgı eğitimi öğretim yönteminin, öğrenci üzerinde olumlu bir etki yaptığını ortaya koymaktadır.

Tablo 2: Kontrol Grubu Ön-Son Test Müziksel Bilgi Testi Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	SS	Std. hata	r	p	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Bilgi kontrol 1	25	6.8800	5,8546	1,1709	,948	p<,01	24	-10.211	P<0.01
Bilgi kontrol 2	25	10.7600	5.1984	1,0397					

Elde edilen “t” değeri -10,211 olup, istatistiksel açıdan ,01 düzeyinde anlamlıdır. Son test müzik puan ortalaması, öntest müzik bilgi puan ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonuç, uygulanan ses eğitimi öğretim yönteminin de, müziksel bilgi yönünden, öğrenci üzerinde olumlu bir etki yaptığını göstermektedir.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Müziksel Bilgi Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	SS	“t” testi sonuçları		
				sd	t	p
Deney grubu	25	23.8400	5.8429	48	8.362	P<0.01
Kontrol grubu	25	10.7600	5.1984			

Deney ve kontrol gruplarının son test müziksel bilgi puanı ortalamaları için yapılan ilişkisiz grup “t” testinde, istatistiksel açıdan ,01 düzeyinde anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Bu anlamlı farklılık, deney grubu lehine gerçekleşmiştir. Deney grubunun son test müziksel bilgi puan ortalaması, kontrol grubununkinden anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonuç, müzik eğitiminde kullanılan çalgı eğitimi yönteminin, öğrenciyi, müziksel bilgi düzeyi yönünden, ses eğitime göre daha üst seviyelere taşıdığı; çalgı öğrenmenin, müziksel bilgi yönünden öğrenciyi, daha çok zenginleştirdiği sonuçlarına ulaşmamızı sağlamaktadır.

3.2. Müziksel Tutum Gelişimine Yönelik Bulgular

Kısaca açıklamak gerekirse, bu bölümde amaç; sekiz aylık deney öncesi ve deney sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanan Müziğe İlişkin Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler aracılığıyla, her iki grubun, müziksel tutum gelişimlerini incelemek, karşılaştırmak ve hangi grubunun, müziksel tutum yönünden daha fazla gelişim sağladığını saptamaktır. Böylece, müziksel tutum gelişimi yönünden, çalgı eğitiminin mi yoksa ses eğitiminin mi daha yararlı olduğunun saptanması amaçlanmaktadır.

Tablo 4: Deney Grubu Ön-son Test Müziksel Tutum Ölçeği Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	r	p	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Tutum deney 1	25	83.7200	4,9185	24.5925	.833	p<,01	24	-14.371	P<0.01
Tutum deney 2	25	138.5600	1,4225	7.1127					

Deney grubunun Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği ön-son test sonuçlarına göre yapılan ilişkili grup “t” testinde, istatistiksel açıdan ,01 düzeyinde anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Deney grubunun müziksel tutum puanları, son test lehine anlamlı düzeyde artış göstermiştir. Bu sonuç, uygulanan çalgı eğitimi öğretim yönteminin, müziksel tutum yönünden öğrenci üzerinde olumlu bir etki yaptığını ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Kontrol Grubu Ön-son Test Müziksel Tutum Ölçeği Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	r	p	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Tutum kontrol 1	25	79,6000	3,8026	19,0132	,926	p<,01	24	-,808	p>0,05
Tutum kontrol 2	25	80,8800	2,8521	14,2604					

Tablo 5’te kontrol grubu Müziğe İlişkin Tutum Ölçer ön-son test puanları için yapılan ilişkili grup “t” testi sonuçları yer almıştır. Elde edilen “t değeri -,808 olup, istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Son test müziksel tutum puan ortalaması, öntest puan ortalamasından anlamlı derecede bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç, uygulanan ses eğitimi öğretim yönteminin, müziksel tutum düzeyi yönünden, öğrenci üzerinde olumlu bir etki yapmadığını göstermektedir.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Müziksel Tutum Ortalamaları İçin Yapılan İlişkisz Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	“t” testi sonuçları		
					sd	t	p
Deney grubu	25	138,5600	1,4225	7,1127	48	18,098	P<,01
Kontrol grubu	25	80,8800	2,8521	14,2604			

Yukarıdaki tabloda da, önceki ilişkili grup “t” testi sonuçlarını doğrular sonuçları görmek mümkündür. Uygulanan ilişkisz grup “t” testi verileri bize, ikinci uygulama sonucunda, çalgı eğitimi gören deney grubunun, ses eğitim gören kontrol grubuna göre, müziksel tutum yönünden, çok daha fazla gelişim gösterdiği sonucunu vermektedir.

3.3. Benlik Saygısı Gelişimine Yönelik Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde, sekiz aylık deney öncesinde ve sonrasında uygulanan Wifam benlik saygısı testinden elde edilen veriler ışığında deney ve kontrol gruplarının göstermiş olduğu benlik saygısı gelişimi ortaya konacaktır.

Tablo 7: Deney Grubu Ön-son Test Benlik Saygısı Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Genel Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	R	p	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Deney b. saygısı 1	25	57,4800	2,1206	10,6031	,924	p<,01	24	6,276	P<,01
Deney b. Saygısı 2	25	51,5600	1,4800	7,3998					

Tablo 8: Kontrol Grubu Ön-son Test Benlik Saygısı Ortalamaları İçin Yapılan İlişkili Grup “t” Testi Genel Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	R	p	“t” testi sonuçları		
							sd	t	p
Kontrol b. saygısı 1	25	57,8400	2,6132	13,0661	,960	p<,01	24	3,820	P<,01
Kontrol b. Saygısı 2	25	53,9200	1,7869	8,9346					

Tablo 9: Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Benlik Saygısı Ortalamaları İçin Yapılan İlişkisz Grup “t” Testi Sonuçları

	N	Aritmetik ort.	Std. hata	SS	“t” testi sonuçları		
					sd	t	p
Deney Grubu	25	51,5600	1,4800	7,3998	48	-1,017	P>,05
Kontrol Grubu	25	53,9200	1,7869	8,9346			

Yapılan ilişkili ve ilişkisiz grup “t” testleri bize, ne deney ne de kontrol grubunun, gerçekleştirilen sekiz aylık deney süreci sonucunda, benlik saygısı yönünden bir gelişme sağlamadığını göstermektedir. Bu durum, müzik öğretiminde uygulanan ses ve çalgı eğitimi yöntemlerinin her ikisinin de, öğrenci üzerinde benlik saygısı yönünden, olumlu etkisi olan yöntemler olmadığı sonucuna ulaşmamızı sağlamaktadır.

3.4. Müzik Yaşantısı Gelişimine Yönelik Bulgular

Son olarak bu bölümde de sekiz aylık ses ve çalgı eğitimi öncesinde ve sonrasında öğrencilere uygulanan müzik yaşantısı anketinden elde edilen veriler sunularak müzik yaşantısına yönelik deney ve kontrol gruplarının gelişimi ortaya konulacaktır.

Tablo 10: Deney ve Kontrol Gruplarında Müzik Dinleme Oranları Yüzdelik Dağılımı

Müzik Dinlerim		Deney grubu		Kontrol grubu		Toplam	
		Ön t.	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç Bir Zaman	%	12%	0%	0,0	0%	6%	0%
Ara sıra	%	40%	20%	56%	60%	48%	40%
Her zaman	%	48%	80%	44%	40%	46%	60%
Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kontrol grubunun, birinci ve ikinci uygulama arasında, müzik dinleme oranı yönünden pek bir değişiklik göstermemesine karşın, deney grubunda önemli bir gelişme olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin %80 gibi büyük bir kısmının, soruyu ikinci uygulamada “her zaman” olarak yanıtlaması, bu gelişmenin en önemli göstergesidir.

Tablo 11: Deney ve Kontrol Gruplarında Müzik İle İlgili Kitap Okuma Alışkanlığı Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Müzik ile ilgili kitap okurum		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç Bir Zaman	%	68%	8%	40%	32%	54%	20%
Ara sıra	%	32%	72%	60%	64%	46%	68%
Her zaman	%	0	20%	0	4%	0%	12%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

DeneySEL süreç sonunda kontrol grubunun durağanlığı ve buna karşılık olarak deney grubunun gelişimi, burada açıkça görülmektedir. Örneğin soruyu hiçbir zaman olarak yanıtlayan deney grubu öğrencilerinin oranı, birinci uygulamada, kontrol grubunun %28 düzeyinde önündeyken, ikinci uygulama sonunda, %24 gerisinde kalmıştır. Benzer gelişim, ters yönlü olarak olumlu yanıtlarda da görülmektedir. Sonuç olarak, deney grubunun, müzikle ilgili kitap okuma yönünden, deneySEL süreç sonunda, çok daha fazla gelişim gösterdiğini söylemek mümkündür

Tablo 12: Deney ve Kontrol Gruplarında Bir Çalgı Çalma Alışkanlığı Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Bir çalgı çalmaya çalışırım		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç Bir Zaman	%	64%	4%	60%	68%	62%	36%
Ara sıra	%	32%	24%	36%	28%	34%	26%
Her zaman	%	4%	72%	4%	4%	4%	38%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Çalgı çalma alışkanlığı yönünden, deney ve kontrol grupları arasında, gelişim olarak %70’in üzerinde bir fark bulunmaktadır. Örneğin, birinci uygulamada soruya her iki grup da %4 oranında “her zaman” yanıtı verirken, ikinci uygulamada bu oran, kontrol grubunda aynı kalmış, oysa deney grubunda %72’ye yükselmiştir. Bu durum, deney grubunun gelişiminin, çalgı çalma alışkanlığı yönünden, kontrol grubuna göre çok daha üst boyutlarda gerçekleştiğini göstermektedir.

Tablo 13: Deney ve Kontrol Gruplarında Ufak Besteler Yapma Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Ufak besteler yapmaya çalışırım		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç bir zaman	%	72%	12%	80%	88%	76,0%	50%
Ara sıra	%	28%	60%	20%	8%	24,0%	34%
Her zaman	%	0	28%	0	4%	0%	16%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

İki grup arasındaki gelişim farkı, net olarak anlaşılmaktadır. Örneğin, ilk uygulama sonunda, kontrol grubundaki hiçbir zaman ufak besteler yapmayanların oranı, deney grubuna göre %8 oranında fazlayken, bu oran ikinci uygulamada, %78’e yükselmiştir. Buna karşılık, “arasıra” ve “her zaman” ufak besteler yapan öğrenci oranlarında, ikinci uygulamada kontrol grubunda azalma görülürken, deney grubunda önemli artışlar gerçekleşmiştir. Bu oranlar, deney grubu öğrencilerinin, ufak beste yapma değişkeni açısından, çok daha fazla gelişme gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 14: Deney ve Kontrol Gruplarında Şarkı söyleme Alışkanlığı Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Şarkı Söylemek		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç Bir Zaman	%	28%	8%	16%	12%	22%	10%
Ara sıra	%	64%	56%	72%	80%	68%	68%
Her zaman	%	8%	36%	12%	8%	10%	22%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Deney süreci öncesinde, her zaman şarkı söyleyen deney grubu öğrencilerinin oranı kontrol grubunun %4 gerisindeyken, deney sonrasında, kontrol grubunu %28 önüne geçmiştir. Bunun yanında, deney grubundaki hiçbir zaman şarkı söylemeyenlerin oranı, deney öncesinde kontrol grubunun %12 fazlasıyken, deney sonunda %4 gerisine düşmüştür. Bu Sonuçlar, şarkı söyleme değişkeni yönünden, deney süreci sonunda, deney grubunun kontrol grubuna göre daha fazla gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 15: Deney ve Kontrol Gruplarında Müzik dersini Sevme Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Müzik dersini seviyorum		Deney grubu		Kontrol grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Evet	%	48,0%	92%	52,0%	40%	50,0%	66%
Hayır	%	52,0%	8%	48,0%	60%	50,0%	34%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%

Uygulama sonunda, kontrol grubundaki müzik dersini seven öğrenci oranı deney grubundan %4 daha fazla iken, ikinci uygulama sonunda, %52 oranında gerisinde kalmıştır. Yine ikinci uygulama sonunda, müzik dersini seven kontrol grubu öğrenci oranı, artma yerine azalma göstermiştir. Bu açıklamalar sonucunda, müzik dersini sevme yönünden, deney grubunun önemli boyutta bir gelişim gösterdiği, buna karşılık, kontrol grubunun ise, tam tersi bir gerileme içerisinde olduğu çıkarımları yapılmıştır.

Tablo 16: Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Müzik Dersini Sevme Nedenleri Yüzdelik Dağılımları

Sevme Nedenleri		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Eğlendirmek	Evet %	50%	17%	31%	100%	40,0%	43%
Müziği sevmek	Evet %	41%	51.6%	38.5%	40%	40,0%	49%
Öğretmeni sev.	Evet %	91%	48.4%	77%	10%	84%	37%
Faydalı olmak	Evet %	91%	87%	92.3%	0%	92,0%	61%
Toplam		12	23	13	10	25	33

“Müziği sevmek”, “dersin faydalı olduğuna inanmak” gibi araştırma tarafından müzik yaşantısının gelişimi için olumlu sayılan kriterlerde, deney grubunun, kontrol grubuna göre çok daha olumlu gelişme sağladığı bu tablodan çıkarılacak sonuçtur.

Tablo 17: Deney ve Kontrol Grupları Müzik Dersini Sevmeme Nedenleri Yüzdelik Dağılımı

Dersi Sevmeme Nedenleri		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Öğretmen sıkıcı	Evet %	92.4	50%	66.4%	20%	80%	23.6%
Şarkılar sıkıcı	Evet %	30.8	50%	8.3%	86%	20%	82.6%
Çalgıyı sevmiyorum	Evet %	92.4	0%	74.7%	20%	84%	17.3%
Öğrenilenler gereksiz	Evet %	61.	50%	50%	72.6	56	70.8%
Toplam		13	2	12	15	25	17

“Öğretilenlerin gereksiz olduğundan dolayı dersi sevmeme” değişkeni dışında, her iki grubun da, ikinci uygulama sonunda benzer yönde gelişme sağladığı görülmektedir. Bu durum, çalgı ve ses eğitimi yöntemlerinin, müzik dersini sevmeme nedenleri üzerinde benzer etki yaptığı sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır.

Tablo 18: Deney ve Kontrol Gruplarında Çalgı Çalma Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Çalgı çalma		Deney grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Evet	%	16%	100%	24%	24%	20,0%	62%
Hayır	%	84%	0%	76%	76%	80,0%	38%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%

Yukarıda sunulan karşılaştırmalı tablo, çalgı çalma değişkeni açısından, deney ve kontrol gruplarının gelişme farkını çok net bir şekilde gözler önüne sermektedir. 1. uygulama sonunda %8 daha yüksek bir orana sahip olan kontrol grubu, ikinci uygulama sonunda, herhangi bir gelişme göstermemiş ve deney grubunun %76 gerisinde kalmıştır.

Tablo 19: Deney ve Kontrol Gruplarının Okul Dışında Müzik Eğitimi Alma Değişkeni Yüzdelik Dağılımı

Okul Dışında Müzik Eğitimi Alma		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Evet	%	4%	28%	0%	4%	2%	16%
Hayır	%	96%	72%	100%%	96%	98,0%	84%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%

Tablo, ders dışında müzik eğitim alma değişkeni yönünden, deney grubunun, daha fazla gelişme gösterdiğini çok açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. İkinci uygulama sonunda, kontrol grubu %4 gelişme gösterirken, deney grubu %24 oranında gelişme göstermiştir. Bu oranlar sonucunda, müzik derslerinde kullanılan çalgı eğitimi yönteminin, ses eğitimi yöntemine göre, öğrenciyi, daha yüksek bir oranda, ders dışında fazladan müzik eğitimi almaya yönelttiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 20: Deney ve Kontrol Gruplarında Evde Müzik Aleti Bulunma Değişkeninin Yüzdelik Dağılımı

Evde müzik aleti bulunma		Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Evet	%	68%%	100%	36%	36%	52,0%	68%
Hayır	%	32%	0%	64%	64%	48,0%	32%
Toplam	%	100%	100%	100%	100%	100,0%	100%

2. uygulama sonunda, evinde müzik çalgısı bulunduran deney grubu öğrenci oranı %32 artarken, kontrol grubu öğrencilerin oranında, herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir. Dolayısıyla, evde müzik çalgısı bulundurma yönünden, uygulanan çalgı eğitimi destekli müzik öğretiminin, ses eğitimi destekli müzik öğretime göre, öğrenci üzerinde daha olumlu bir etki yaptığı sonucuna varılmıştır .

Tablo 21: Deney ve Kontrol Grupları Dinlenen Müzik Türleri Yüzdelik Dağılımları:

		Deney Grubu		Kontrol grubu		Toplam	
		Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Klasik müzik	Evet %	4%	52%	4%	8%	4,0%	30%
Caz	Evet %	8%	40%	4%	0%	6,0%	20%
Pop	Evet %	96%	96%	80%	88%	88,0%	92%
TSM	Evet %	4%	8%	8%	20%	6,0%	14%
THM	Evet %	8%	60%	20%	24%	14,0%	42%
Arabesk	Evet %	16%	20%	20%	36%	18,0%	28%

Araştırma içerisinde Klasik Müzik, Halk Müziği ve Jazz Müziği, dinlenilmesi durumunda, müzik yaşantısı üzerinde olumlu etki yapacak müzik türleri olarak kabul edilmiştir. Bu üç müzik türünde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre, ikinci uygulama sonunda çok büyük bir gelişme kaydettikleri görülmektedir. Bu gelişim, uygulanan çalgı eğitimi öğretim yönteminin, ses eğitimi yöntemine göre, dinlenen müzik türleri yönünden öğrenci üzerinde daha olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır.

Tablo 22: Deney ve Kontrol Grupları Ön Son Test Konsere Gitme Yüzdelilik Oranları

Klasik Müzik konserine giderim	Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam	
	Ön t	Son t	Ön t	Son t	Ön t	Son t
Hiç Bir Zaman	76%	32%	84%	76%	80%	54%
Ara sıra	16%	28%	16%	20%	16%	24%
Her zaman	8%	40%	0%	4%	4%	22%
Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tablo bize, her iki grubunda da, konsere gitme değişkeni yönünde ikinci uygulama sonunda gelişim sağladığını, ancak, kontrol grubu gelişim düzeyinin, deney grubuna göre, çok küçük boyutlarda kaldığını göstermektedir. Dolayısıyla, öğrencinin Klasik Müzik konserlerine gitme yoğunluğu üzerinde, uygulanan çalgı eğitimine dayalı müzik öğretim yönteminin, ses eğitimine dayalı müzik öğretim yöntemine göre çok daha olumlu sonuçlar yarattığı sonucuna varılmıştır.

Müzik yaşantısına ilişkin anket içerisinde, toplam yirmi beş değişkene yönelik değerlendirme yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının gelişim sağladıkları, aynı kaldıkları veya geriledikleri değişken sayılarını genel toplam olarak gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 23: Deney ve Kontrol Gruplarının Müzik Yaşantısına İlişkin Anket Değişkenleri

Gruplar	Gelişme sağlanan değişken sayısı	Aynı düzeyde kalan değişken sayısı	Gerileyen değişken sayısı	Toplam değişken sayısı
Deney grubu	19	4	2	25
Kontrol grubu	8	5	12	25

Müzik Yaşantısına ilişkin Anket üzerinde yapmış olduğumuz bu son genel değerlendirme, uygulanan sekiz aylık deney süreci sonunda, deney grubunun, kontrol grubuna göre, müzik yaşantısı yönünden, çok üst boyutta olumlu yönde gelişim gösterdiği sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Bu da, uygulanan çalgı eğitimi destekli müzik öğretim yönteminin, ses eğitimi destekli müzik öğretimine göre, müzik yaşantısı yönünden öğrenciyi çok daha olumlu yönde etkilediği ve müzik yaşantısının gelişimine, çalgı eğitiminin, ses eğitimine göre, daha olumlu katkılar sağladığını göstermiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bulgular bölümünde aktardığımız sonuçlar doğrultusunda, çalgı eğitimi destekli müzik öğretimi gören deney grubunun, hem müziksel bilgi, hem müziksel tutum, hem de müzik yaşantısı değişkenleri yönünden, ses eğitimi destekli müzik öğretimi gören kontrol grubuna göre, çok daha üst boyutta olumlu gelişme gösterdiği görülmüştür. Benlik saygısı değişkeni yönünden ise, her iki grupta da herhangi bir olumlu gelişme saptanmamıştır. Bu durum, uygulanan çalgı eğitimi öğretim yönteminin, ses eğitimi öğretim yöntemine göre, öğrenciyi, müziksel bilgi, müziksel tutum ve müzik yaşantısı yönünden, çok daha yüksek boyutta olumlu etkilediği sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Varılan bu sonuçlar, sözü edilen üç bağımlı değişken yönünden, araştırmanın genel hipotezini doğrular niteliktedir. Benlik saygısı bağımlı değişkeni açısından ise, araştırmanın genel hipotezini doğrular nitelikte olmayan sonuçlar elde edilmiştir.

Bu sonuç, çalgı eğitimi destekli müzik öğretim yönteminin, müzik eğitimi programının içerisinde yer alan bilgi, tutum ve müzik yaşantısına yönelik hedeflere, öğrenciyi, ses eğitimi destekli müzik öğretim yöntemine göre, daha çok yaklaştırdığı yargısına ulaşmamızı sağlamıştır. Bu doğrultuda, müzik eğitiminde çalgı eğitimi, gerçekleştirilen müzik öğretiminin daha etkili ve daha verimli olması amacıyla, uygulanması gereken en etkili öğretim yöntemi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın problemine ve alt problemlerine ilişkin sonuçlar bu şekilde aktarıldıktan sonra, son olarak, konuya yönelik olarak araştırmacının aktarmak istediği öneriler üzerinde durulacaktır.

Araştırma sonuçları göstermiştir ki, uygulanan düzenli çalgı eğitimi destekli müzik öğretim yöntemi, öğrenciyi, müziksel bilgi, tutum, ve müzik yaşantısı değişkenleri yönünden, ses eğitimi destekli müzik öğretim yöntemine göre, çok daha üst boyutta olumlu etkilemektedir. Bu nedenle, özellikle ilköğretim ikinci kademe sınıflarında gerçekleştirilen müzik eğitimi uygulamalarında, çalgı eğitimi-ne ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Bilindiği gibi, ilköğretim ikinci kademe öğrencileri, bu dönemde mutasyon dönemini yaşamaktadır. Mutasyon döneminin, özellikle erkek öğrenciler üzerinde, önemli etkileri bulunmaktadır. Geçirdikleri önemli ses değişiminden ötürü erkek öğrencilerin çoğunluğu, bu dönemde seslerini düzgün kullanamamaktadırlar. Bu nedenle, özellikle erkek öğrenciler, ilköğretim ikinci kademe çalgı eğitimine yönlendirilmelidir.

Bunun yanında, müzik kulağı yetersiz olan öğrenciler, müzik derslerinde yapılan ses eğitim esnasında, söylenen şarkıda veya okunan solfej parçasında, doğru sesleri verememektedir. Sınıf içi öğrenci mevcudu ortalamasının 30 ile 40 arasında olduğu ülkemiz okullarında, bu öğrencilerle bireysel olarak ilgilenip dikkatli bir bireysel çalışmayla doğru sesleri verebilmelerini sağlamak, neredeyse imkansızdır. Araştırmacı, sözü edilen bu konuya yönelik olarak deneysel çalışma süreci içerisinde, pek çok örnek olay yaşamıştır. Bu durumda, güzel şarkı söyleme ve solfej yapma yetisini kazanamayan öğrenci, müzikten soğumaktadır.

Oysa müzik derslerinde uygulanan çalgı eğitimi destekli öğretim yöntemiyle, müziğe hiç yeteneği olmayan öğrencilere bile, belli düzeyde çalgı çalabilme yetisi, (kalabalık sınıf ortamı içerisinde bulunsalar dahi) kazandırılabilir. Bunda, şarkı söylemenin ve şarkı söylerken doğru sesleri verebilmenin soyut bir uygulama olmasına karşılık, çalgı çalma işleminin somut ve gözle görülen bir eylem olmasının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Öğrenci, basması gereken notayı görerek öğrenmekte, böylece doğru sesi çalabilmektedir. Parçayı çalmak için gerekli olan ritim ögesini de, yine görsel olarak kavrayabilmektedir. Deneysel çalışma süreci öncesi şarkı söylerken yeterli müzik kulağı olmadığı için doğru sesleri veremeyen ve dolayısıyla güzel ve ton içinde kalarak şarkı söyleyemeyen pek çok öğrencinin, deney süreci sonunda, çalgılarında oldukça başarılı sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Sonuç olarak ses eğitimiyle tamamen müzikten soğutulacak olan bu öğrenciler, uygulanan çalgı eğitimi sayesinde, müziği uygulayan ve yaşayan bireyler haline gelmişlerdir. Bu durum, eğitim sürecinin başarısı için önemli bir kazanımdır.

Tüm bu açıklamalardan, müzik eğitiminde ses eğitiminin, tamamen dışlanması gerektiği ve sadece çalgı eğitimine ağırlık verilmesi gerektiği anlaşılmamalıdır. İnsan sesi, öğrencinin üzerinde taşıdığı kullanılması en pratik müzik çalgısıdır. Dolayısıyla, bu çalgıyı güzel kullanabilme yeteneğine sahip olan öğrenciler, müzik eğitiminde ses eğitimi ağırlıklı olacak şekilde eğitilmelidir. Ancak, mutasyon dönemi geçiren, müzik kulağı yetersiz olduğu için veya ses rengi ve fiziksel özellikleri uygun olmadığı için doğru ve güzel sesi veremeyen öğrencilere ses eğitimi verme konusunda ısrarcı olmak, hem zaman kaybıdır, hem de, öğrenciyi müzik yönünden kaybetmek anlamına gelmektedir.

Ele alınan birinci öneriye yönelik bu genel açıklamalardan sonra, araştırmacının konuya yönelik diğer önerilerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

Ülkemizde halen uygulanmakta olan ilköğretim ikinci kademe müzik eğitimi ders programının, çalgı eğitimi öğretim yöntemine yeterince önem vermediği görülmektedir. Bu doğrultuda program, “çalgı eğitimi uygulamaları”, “öğretim yöntemleri”, “kullanılacak çalgılar doğrultusunda izlenecek farklı yollar”, “çalgıya yönelik hedef ve davranışlar” gibi temel konulara daha çok ağırlık verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Müzik eğitiminin başarılı olmasında ve öğrenci üzerinde istenen verimin elde edilmesinde en önemli faktörlerden bir tanesi de, müzik öğretmeninin kendisidir. Bu nedenle müzik öğretmenin, iyi yetişmiş ve öğrencisini belirlenen hedeflere ulaştıracak şekilde bilgi ve beceriye sahip olması, temel koşuldur. Bunun yanında, müzik öğretmenin, göreve başladıktan sonra, kendi mesleğiyle ilgili oluşan yeni teknikler, sağlanan bilimsel gelişmeler, yeni bakış açıları gibi konularda bilgilendirilmesi, mesleğine yönelik varolan bilgilerinin tazelenmesi gerekmektedir. Bu ise, ancak, hizmet içi eğitim yoluyla sağlanabilir. Ancak, ülkemiz eğitim sisteminde, hizmet içi eğitim uygulamalarına, yeterince önem verilmemektedir. Bu nedenle, müzik öğretmenin performansı zaman içerisinde düşmekte, yeni gelişmelerden haberdar olmadığı için, öğrencisinden çok daha yüksek boyutta verim elde edecekken, olması gerekenin de altında bir verim düzeyiyle yetinmektedir. Tüm bunların yaşanmaması için, ilköğretim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin, hizmet içi eğitim yoluyla desteklenmesine büyük önem verilmesi gerekmektedir.

Ülkemiz eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümünden mezun olan ve müzik öğretmeni olarak görev yapan eğitimcilerin, ilköğretim okullarında uygulanabilecek çalgı dağarı yönünden, yetersiz olduğu düşünülmektedir. Müzik eğitimi bölümlerinde okuyan müzik öğretmeni adaylarına, ilköğretimde kullanılabilecek birden fazla müzik çalgısını çok iyi düzeyde çalabilme yetisi kazandırılmalı ve bu alanda geniş bir repertuara sahip olmaları sağlanmalıdır. Bu nedenle, sözünü ettiğimiz bu değişikliklere yönelik olarak, müzik öğretmeni yetiştiren üniversitelerin eğitimi programları içerisinde, konuya yönelik yeni düzenlemeler ve değişiklikler yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde ilköğretim ikinci kademe düzeyinde müzik dersi, haftada bir saat (40 dakika) olarak gerçekleştirilmektedir. Hangi öğretim yöntemi kullanılırsa kullanılsın, müziğe ayrılan bu süre, etkili ve verimli bir eğitim için çok yetersizdir. Öğrenciye uygulanan müzik eğitiminin, istenen sonucu vermesi ve öğrencilerin eğitim programlarında belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için, kesinlikle haftalık müzik dersinin saat sayıları arttırılmalıdır.

Müzik dersi içerisinde yapılan çalgı eğitimi, mutlaka ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir. Bu nedenle, okul idareleri tarafından, ders dışı çalgı toplulukları, korolar, yılın belirli dönemlerinde yapılacak öğrenci konserleri gibi etkinliklere büyük önem verilmeli ve uygulamaları büyük bir cidiyetle gerçekleştirilmelidir.

Bilindiği gibi, ülkemizin farklı yörelerinde, kendi öz kültürleri çerçevesinde, farklı yöresel müzik çalgıları kullanılmakta ve bu yöre insanları, kendi bölgelerine özgü bir müzik dağarına sahip bulunmaktadır. O bölgede doğan ve büyüyen öğrenci, doğal olarak, yörenin çalgılarına ve müzik dağarına daha yakındır. Bu nedenle, verilecek müzik eğitiminde, içinde bulunulan yörenin çalgı ve müzik dağarı temel alınarak, müzik eğitimi gerçekleştirilmelidir. Öğrencinin çevresinden başlayıp zamanla evrensel müzik dağarı ve çalgılarına doğru genişletilen bir müzik eğitimi, öğrencinin müziği daha çok benimsemesine yardımcı olacaktır.

Müzik eğitime yönelik ülkemizde yapılması gereken değişiklikler, konuyla ilgili kurumların birbiriyle koordineli halde çalışması sonucunda amacına ulaşabilir. Yapılacak değişimlerin etkililiği ve uygulamadaki verimliliği için bu ön koşuldur. Bu nedenle, gerek Milli Eğitim Bakanlığı, gerek Kültür Bakanlığı, gerekse müzik eğitime yönelik bilimsel araştırmalar gerçekleştiren ve müzik eğitimi sistemine öğretim elemanı yetiştiren üniversitelerin, bir bütünlük içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Müzik eğitiminin eksiklikleri ve bu alanda yapılması gerekenler, Milli Eğitim Bakanlığı’nca belirlenip üniversitelerde bu konular üzerine yapılacak araştırmalar desteklenebilir. Yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar doğrultusunda gerçekleştirilecek değişikliklere yönelik uygulama projeleri, yine bu iki kurumun ortaklaşa çalışmaları sonucunda hayata geçirilmelidir. Ülkemiz

içerisinde müzik eğitime yönelik etkili ve sağlam adımların atılması, bu alana yönelik olarak faaliyet gösteren kurumların ortaklaşa çalışmasına bağlıdır.

Toplumların sahip oldukları müziksel yaşantı düzeyi, en belirgin çağdaşlık ölçütlerinden bir tanesidir. Ancak, ülkemizin genel durumuna baktığımızda, müzik sanatının en yoz ve kötü örneklerinin topluma sunulduğu görülmektedir. Bunun en temel nedeni, bu yoz ve kötü müzik örneklerinin, toplumda yoğun olarak ilgi görmesidir. Buna karşılık, ülkemizde çok sesli müziğin en güzel örneklerini veren senfoni orkestralarının sayısı bir elin parmaklarını geçememekte, verdikleri konserlerin çoğunda ise, salonların yarısı bile dolmamaktadır. Türk insanı, çok sesli everensel müziği değil aktif olarak icra etmek, konserine gidip dinlemekten bile zevk almamaktadır. İnsanımıza bu zevk kazandırılmamıştır. Verdiğimiz bu örnekler, toplumumuzun sahip olduğu müzik kültürü düzeyini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Türk insanının sahip olduğu düşük müzik kültürünün en büyük sorumlularından bir tanesi de eğitimidir. Varolan müzik eğitim sistemindeki eksiklikleri gidermek, eğitime yönelik yöntem ve tekniklerin ülkemiz için en verimli ve etkili olanlarını keşfetmenin yolu, bu alanda yapılacak bilimsel araştırmalardan geçmektedir. Eğitim üzerine yapılacak bu tür araştırmaları, ancak, müzik eğitiminin önemini ve insan üzerindeki olumlu etkilerini kavrayan bir eğitim yönetimi kadrosu destekleyebilir. Bu nedenle, devletin eğitime yönelik yönetim kadrolarında, yukarıda sözü edilen özellikleri taşıyan nitelikli kişilerin yer alması, son derece önemlidir. Ülkemizde uygulanan müzik eğitimi, özellikle yönetim kadrolarında, yeterince önemsenmemiş ve bu önemsemezlik, eğitim sisteminin tüm alt kurumlarına (okullara) yayılmıştır. Bunun için müzik eğitimimiz, yıllarca geri kalmıştır.

Toplum üzerindeki olumlu etkileri kavranmış, bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarına önem verilen ve elde edilen sonuçları hızla uygulamaya geçirilen kararlı ve tutarlı bir müzik eğitimi uygulaması, belli bir süreç sonucunda gelişecek ve ülkemiz insanı, özlenen çağdaş müziksel beğeni ve yaşantı düzeyine ulaşacaktır. Bir müzik eğitimcisi ve araştırmacı olarak varılacak bu nokta, mesleki anlamda en büyük rüyamızdır.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ